

Activiteitenplan Cultuurnetwerk Nederland 2009-2012

Publieksversie

Inhoud

1. Plaatsbepaling Cultuurnetwerk Nederland 5
 2. Terugblik 2005-2008 7
 3. Plan 2009–2012 11
 - 3.1 Informatie en documentatie 11
 - 3.2 Kennisnetwerken 13
 - 3.3 Verdieping en vernieuwing 16
 - 3.4 Cultuureducatie en het overheids- en instellingsbeleid 19
 - 3.5 Internationale activiteiten 21
- Bijlage 1 Kwaliteitsmanagement en prestatieoverzicht 23
- Bijlage 2 Positionering en samenwerking Cultuurnetwerk Nederland met andere landelijke organisaties 29

1. Plaatsbepaling Cultuurnetwerk Nederland

De ontdekking

*Als je goed om
je heen kijkt
zie je dat alles
gekleurd is*

(K. Schippers)

Cultuureducatie is belangrijk. Kunst en cultuur openen een ander en vaak verrassend perspectief op de wereld om ons heen. En dat is, zoals dichter K. Schippers zo mooi en kernachtig beschrijft, een verrijking.

Om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk mensen de kans krijgen een veelkleurige wereld te ontdekken, zijn tal van partijen actief. Een museummedewerker verzint een interactieve rondleiding bij een historische tentoonstelling. Een dansgezelschap ontwikkelt een educatief project bij zijn nieuwste voorstelling. Een basisschoolleerkracht laat zich bijscholen tot interne cultuurcoördinator. Een pabo leidt haar studenten op tot cultuuroverdragers van morgen. Een wethouder stimuleert brede scholen om samen met het plaatselijk centrum voor de kunsten een naschools cursusprogramma op poten te zetten. Een ambtenaar ontwerpt nieuw beleid om amateurkunstenaars betere mogelijkheden te bieden. En dan is er één instelling die het overzicht heeft over alle activiteiten en initiatieven, die weet waar de vakkennis te vinden is, waar ondersteuning, versterking en nieuwe impulsen mogelijk en wenselijk zijn en waar samenwerking tot meerwaarde kan leiden. Die instelling is Cultuurnetwerk Nederland.

Onze positie: wegbereider

Cultuurnetwerk Nederland is het landelijke expertisecentrum voor cultuureducatie. Onze rol in de landelijke basisinfrastructuur is bijzonder en uniek. Er is geen andere landelijke instelling met cultuureducatie als kerntaak. Cultuurnetwerk is een transsectoraal instituut: we leggen op het gebied van cultuureducatie verbindingen tussen de activiteiten in de afzonderlijke sectoren. Wat sectorspecifiek is, regelen de sectorinstituten. Alles wat dat doorsnijdt, coördineert en initieert Cultuurnetwerk Nederland. Onze instelling heeft met de meeste sectorinstituten al afspraken over samenwerking en afstemming gemaakt (zie bijlage 3).

We vervullen op het terrein van cultuureducatie en -participatie geen uitvoerende, maar een ondersteunende taak. We geven bijvoorbeeld geen cursussen voor interne cultuurcoördinator en ontwikkelen ook geen (les)materiaal. Dat is de taak van anderen in het veld, zoals scholen, centra voor de kunsten en culturele instellingen. Wij zorgen ervoor dat zij hun werk zo goed mogelijk kunnen doen.

Daartoe verzamelen, bewerken, verspreiden en genereren we kennis over cultuureducatie. Als een moderne Ariadne leggen we draden door het cultuureducatieve landschap. We zorgen voor goede verbindingen en wijzen op handige routes, nieuwe wegen en mooie vergezichten. We helpen mensen op weg.

Onze diensten: kennis maken & delen

Als landelijk kenniscentrum voor cultuureducatie rekenen we informeren, documenteren, adviseren en reflecteren tot onze taken. Iedereen die in werk of studie te maken heeft met cultuureducatie kan een beroep doen op onze diensten. Onze kring van gebruikers is breed en varieert van pabostudent tot en met hoogleraar en van gemeentelijke instelling tot en met internationale koepelorganisatie. Op alle niveaus van dienstverlening zijn kennis delen en samenwerken de sleutelwoorden.

Informeren & documenteren

Cultuurnetwerk Nederland beheert en bouwt aan een vakbibliotheek voor cultuureducatie. Ons studiecentrum bevat een unieke collectie van vakliteratuur, lesmateriaal en beeldmateriaal en is vrij toegankelijk. We stemmen onze collectievorming af op partners in het veld, zoals Stichting Lezen, Kunstfactor, Erfgoed Nederland, Kunstconnectie en het Nederlands Instituut voor Filmeducatie. Zo kunnen zij zich de kosten om een eigen documentatiecentrum in te richten besparen. Kennis en informatie worden niet alleen verspreid via onze bibliotheekcollectie, maar ook via verschillende publicatiereeksen en websites. Dat wij hiermee in een toenemende behoefte voorzien blijkt uit het groeiend aantal bibliotheekbezoekers, abonnementen en downloads.

Adviseren

De medewerkers van Cultuurnetwerk Nederland zijn experts in cultuureducatie en weten wat er speelt in het veld en wat er in de lucht hangt. Wij anticiperen op nieuwe ontwikkelingen. Dat is nodig om goede adviseurs en begeleiders te zijn voor iedereen die cultuureducatie handen en voeten wil geven. Mensen en organisaties kunnen daarbij profiteren van onze brede blik en ons uitgebreide relatienetwerk. Cultuurnetwerk brengt partijen samen en stimuleert kennisnetwerken.

Reflecteren

Als kenniscentrum is Cultuurnetwerk Nederland een schakel tussen theorie en praktijk van cultuureducatie. We ontsluiten niet alleen kennis, maar genereren zelf ook kennis. Zo voeren we – gevraagd en op eigen initiatief – regelmatig onderzoeken uit. Bijvoorbeeld onderzoek naar best practices, naar effectiviteit van beleid en internationale vergelijkingen. Vanuit Cultuurnetwerk Nederland is een bijzondere leerstoel Cultuureducatie en cultuurparticipatie gevestigd aan de Universiteit Utrecht. Cultuurnetwerk beperkt zich niet tot Nederland. We hechten aan internationale samenwerking en uitwisseling van ervaringen en kennis. De wereld is immers groter dan Nederland.

Als je goed om je heen kijkt, ontdek je dat je veel kunt leren van elkaar. Cultuurnetwerk Nederland is een betrouwbare gids op deze ontdekkingsreis.

2. Terugblik 2005-2008

In dit hoofdstuk geven we een kort overzicht van onze activiteiten in de afgelopen periode (zie voor gedetailleerde informatie het prestatieoverzicht in bijlage 1).

Als landelijk kenniscentrum voor cultuureducatie zijn onze taken informeren, documenteren, adviseren en reflecteren. In de afgelopen periode heeft Cultuurnetwerk Nederland gewerkt aan versteviging, vernieuwing en uitbreiding van deze dienstverlening via diverse activiteiten.

Studiecentrum

Jaarlijks ontvangt het centrum gemiddeld 1.100 bezoekers. In de afgelopen periode nam het gebruik van diverse faciliteiten van het studiecentrum toe. Zo benutten steeds meer onderwijsinstellingen de mogelijkheid voor een op maat gesneden uitleg over het gebruik van het studiecentrum, de collectie en de onlincatalogus. Ook steeg het aantal uitleningen licht, evenals het aantal beantwoorde informatieverzoeken.

Bij de collectievorming werken we nauw samen met Erfgoed Nederland, Stichting Lezen, het Nederlands Instituut voor Filmeducatie, Kunstconnectie en Kunstfactor. We ondersteunen ook anderen bij hun collectievorming. Zo verzorgen we sinds 2006 de selectie, aanschaf en ontsluiting van publicaties voor het Brabants Instituut voor School en Kunst (BisK).

Communicatiekanalen

Halverwege 2007 lanceerden we onze vernieuwde website *www.cultuurnetwerk.nl*. De afgelopen jaren steeg het aantal bezoekers per dag van 2.300 in 2005 naar 2.571 in 2007. Ook bij de andere sites die we vaak samen met andere instellingen beheren, zoals *cultuurplein.nl*, groeide het aantal bezoekers en pageviews.

In 2007 ontwikkelden we drie nieuwe, actuele websites: *Projectloket Cultuur* (een verzamelplaats voor projectbeschrijvingen voor amateurkunst, community arts en onderwijs die als inspiratie of voorbeeld kunnen dienen), *Cultuurcoordinator.nl* en de online onderzoeksdatabase *POC (Portal Onderzoek Cultuureducatie)*.

Cultuurnetwerk Nederland geeft vijf eigen periodieken uit, variërend van een tweewekelijks e-zine tot een drie keer per jaar verschijnende theoretische reeks. Het aantal abonnees groeide de afgelopen jaren wel, maar dit kan beter. Uit een interne analyse naar bekendheid en bereik (najaar 2006) bleek dat daartoe gerichte marketingacties nodig zijn.

Daarnaast geeft Cultuurnetwerk het tweemaandelijks *Bulletin Cultuur & School* uit. Uit lezersonderzoek van Duo Market Research (2007) blijkt dat het blad informatief gevonden wordt.

Kennisnetwerken

Cultuurnetwerk Nederland heeft in de periode 2005-2008 hard gewerkt aan de ontwikkeling van kennisnetwerken. Goede voorbeelden zijn de jaarlijkse Dag van de Cultuureducatie (sinds 2005), de CultuureducatieBELEIDdag (sinds 2005), de Conferentie Onderzoek in Cultuureducatie (sinds 2007), de door ons gecoördineerde landelijke netwerken van cultuurcoördinatoren en ICC-trainers (sinds 2007), van management en leerkrachten van 'brede scholen met aandacht voor cultuureducatie' (sinds 2007) en van opleiders van lerarenopleidingen (sinds 2001).

Advies en begeleiding

In de afgelopen periode coördineerde en begeleidde Cultuurnetwerk Nederland diverse vernieuwingen en pilots. Zo waren er het project Verbreding Cultuur en School - Pabo's en vanaf 2006 een soortgelijk project bij de lerarenopleidingen voortgezet onderwijs. Voor het basisonderwijs coördineerden we vanaf 2007 het scholings- en netwerktraject voor de interne cultuurcoördinator (ICC) en participeerden we in het overleg Kwaliteit en Innovatie Primair Onderwijs. We begeleidde de bve-sector bij de verankering en monitoring van cultuureducatie. Dit laatste mondde uit in een praktijkconferentie voor bve-instellingen (2007).

Onderzoek

Cultuurnetwerk organiseerde de afgelopen periode, vaak samen met anderen, diverse conferenties, expertmeetings en studiemiddagen. Voorbeelden zijn *Musea vs Welzijn* (2006), *Culturele canon in het voortgezet onderwijs* (2006), *Kunst, Participatie en Educatie* (2007) en *Kunst in School & Vrije Tijd* (2007).

Daarnaast participeerden we in onderzoek, zoals de Inventarisatie Cultuur en Media, en initieerden we het Trendonderzoek Museumeducatie en het onderzoek naar cultuureducatie en sociale cohesie. De door ons ingestelde bijzondere leerstoel Cultuureducatie en cultuurparticipatie werd in 2005 met een periode van vijf jaar verlengd. De leerstoel, inmiddels gevestigd bij de faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit Utrecht, wordt bekleed door Folkert Haanstra. Samen met hem startte Cultuurnetwerk Nederland in 2005 een onderzoek naar culturele invloeden op de beoordeling van beeldende producten van leerlingen. In 2008 worden de resultaten gepresenteerd.

In opdracht van OCW stelden we de afgelopen periode een kader voor onderzoek naar cultuureducatie op. Op basis hiervan bepaalde een werkgroep van onderzoekers een onderzoeksagenda. In antwoord op de behoefte van wetenschappers aan onderlinge uitwisseling organiseerde Cultuurnetwerk Nederland in 2007 samen met de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten voor de eerste keer de conferentie *Onderzoek in Cultuureducatie* voor Nederlandse en Vlaamse onderzoekers. Dit zal een jaarlijkse traditie worden.

Reflectie op cultuureducatiebeleid

Belangrijk speerpunt afgelopen periode was het kritisch volgen van en adviseren over cultuureducatiebeleid van overheden en instellingen. Dit resulteerde in diverse publicaties, adviezen en beleidsinstrumenten. Hieronder een greep uit de oogst:

- inventarisatie naar samenhang tussen het provinciale beleid voor de professionele en amateurkunsten en cultuureducatie en dat van de provinciale ondersteunende organisaties (2005; 2006);
- een handleiding over kunsteducatiebeleid voor gemeenten en instellingen (2006; samen met OCW, VNG en Kunstconnectie);
- werkbijeenkomst *Koers Cultuureducatie*, over beleidsontwikkelingen in het basisonderwijs en de brede school (2006 en 2008);
- een handleiding met stappenplan over samenwerking en netwerkvorming van centra voor de kunsten met het basisonderwijs (2006; samen met Kunstconnectie);
- onderzoek voor de provincie Noord-Brabant en het BisK naar wensen van het onderwijs en centra voor de kunsten naar scholing, uitmondend in een advies voor een provinciaal scholingsbeleid voor cultuureducatie (2006);
- toekomstscenario's voor de amateurkunst (2007);
- adviestraject voor amateurkunstbeleid in de gemeente Noordenveld (2007);

- beleidsanalyse van tien jaar (rijks)beleid Cultuur en School (2008; samen met IVA Beleidsonderzoek en Advies, Sardes en Oberon).

Internationale activiteiten

Cultuurnetwerk Nederland heeft een actieve rol in diverse internationale verbanden en netwerken. Zo beheren we sinds 2004 de site voor het Europese Network of Civil Servants (www.culture-school.net). De afgelopen jaren deden we de coördinatie en uitvoering van een pilot European Glossary, een verklarende termenlijst voor kunst- en cultuureducatie in het Frans, Duits en Engels. Het resultaat van de tweede fase van de pilot (www.cultuurnetwerk.nl/glossary) is gepresenteerd op de achtste bijeenkomst van het EU-ambtenarennetwerk in Wenen (juni 2007).

Tijdens de evaluatie van de pilot bleek dat er behoefte is aan bredere informatievoorziening over cultuureducatie in de Europese landen. Cultuurnetwerk werkte daarom in 2007 de Glossary uit naar een voorstel voor een EU-Portal *Community of Knowledge on Arts and Cultural Education in Europe*. Deze portal beoogt kennis over kunst- en cultuureducatie systematisch tussen Europese landen uit te wisselen en te delen.

3. Plan 2009–2012

In dit deel beschrijven we onze plannen en activiteiten voor de periode 2009-2012. Uiteraard zijn deze toekomstplannen geworteld in onze koers van de afgelopen jaren. We bestendigen succesvol beleid en ontplooiën waar mogelijk en nodig nieuwe initiatieven. We beogen daarbij een kritische, coöperatieve, proactieve en vooral inspirerende rol.

We rangschikken onze plannen in de volgende aandachtsgebieden: informatie en documentatie, kennisnetwerken, verdieping en vernieuwing, beleid van overheden en instellingen en internationale activiteiten.

3.1 Informatie en documentatie

Algemeen

Om actuele en betrouwbare informatie en documentatie over cultuureducatie zo toegankelijk mogelijk te maken voor belanghebbenden, bouwt Cultuurnetwerk continu aan informatie- en documentatievoorzieningen. Met onze bibliotheek, desk- en internetresearch, het volgen van activiteiten van instellingen uit de diverse werkvelden en door onderzoek verzamelen we informatie. Deze ontsluiten we vervolgens via diverse, op de doelgroepen toegesneden vormen, zoals een online bibliotheekcatalogus, websites, databanken, helpdesk (telefonisch en per e-mail), publicaties, periodieken, studiedagen en debatten. De komende periode willen we deze dienstverlening tenminste op hetzelfde peil houden en zo mogelijk uitbreiden. In deze paragraaf concentreren we ons op de papieren en digitale kennisverzameling en –spreiding.

Studiecentrum

De dienstverlening van onze bibliotheek wordt alom gewaardeerd en gebruikers ervaren de collectie als uitgebreid en volledig. De voortzetting van deze informatievoorziening en de promotie onder potentiële gebruikers, vooral docenten en studenten van lerarenopleidingen, is de komende jaren alleszins gerechtvaardigd.

Bezoeken door opleidingen

Jaarlijks bezoeken talrijke studentengroepen van hbo-opleidingen en universiteiten het studiecentrum om tekst en uitleg te krijgen over het instituut en het gebruik van de collectie en de catalogus. In de komende jaren werken we verder aan de uitbouw van deze introductiebezoeken.

Samenwerking

Cultuurnetwerk probeert de bereikbaarheid van het studiecentrum te vergroten door met anderen samen te werken. Met de Universiteit van Amsterdam (UvA) zijn concrete afspraken gemaakt om onze online catalogus op te nemen in het overzicht van catalogi die deze universiteit haar gebruikers aanbiedt. Zo kan een bezoeker van de digitale catalogus van de UvA automatisch doorgestuurd worden naar de onlinecatalogus van Cultuurnetwerk Nederland.

We continueren de samenwerking met Erfgoed Nederland, Stichting Lezen, het Nederlands Instituut voor Filmeducatie en Kunstconnectie. Dankzij de afstemming met deze instellingen over ons collectiebeleid besparen zij zich aanzienlijke kosten om een eigen documentatiecentrum in te richten en is er voor de gebruikers één professionele bibliotheekvoorziening. Vanaf 2008 sluit Kunstfactor zich aan. Ook met de andere sectorale instellingen willen we afspraken maken over een dergelijke samenwerking.

Bibliotheekdienstverlening elders

Het Brabants Instituut voor School en Kunst (BisK) heeft sinds 2006 een bibliotheek, waarvoor wij de selectie, aanschaf en ontsluiting van publicaties (via een eigen internetcatalogus) verzorgen. BisK is enthousiast over de efficiënte en effectieve dienstverlening waarmee hun handbibliotheek wordt uitgebreid en gecatalogiseerd. Op grond hiervan gaan we deze kostendekkende dienst ook aanbieden aan andere organisaties.

Websites en databases

In de komende jaren werken we aan het onderhoud en de uitbouw van *www.cultuurnetwerk.nl*. Hoewel de continu stijgende bezoekersaantallen de prognoses overschrijden, zullen we in de komende jaren gebruikersonderzoek blijven doen om specifieke wensen en behoeften van de doelgroepen te achterhalen.

De onderzoeksdatabase *POC (Portal Onderzoek Cultuureducatie)* met informatie over lopend en afgesloten onderzoek in Nederland en België wordt de komende jaren systematisch aangevuld. We zullen de onderzoeksbank actief promoten onder potentiële gebruikers.

Op basis van de conclusies uit gebruikersonderzoeken zullen we in overleg met het departement de verdere ontwikkeling van de website *www.cultuurplein.nl* bepalen. Vergelijkbare onderzoeken wijzen al wel op de duurzame behoefte aan websites zoals het huidige Cultuurplein, die gekwalificeerde informatie bieden. Maar gebruikers moeten ook interactiever op de site kunnen inspelen. Daarom gaan we de helpdeskfunctie sterker aanzetten en kijken we naar Web2.0-technieken die de inbreng van de gebruikers vergroten.

Podiumopschool.nl krijgt in de komende periode een nieuwe interface, zodat het gebruikersgemak en de vormgeving van deze database beter aansluiten bij de overige sites van Cultuurnetwerk Nederland.

Het *Projectloket Cultuur* is een belangrijk informatiepunt voor activiteiten en praktijkervaringen op het gebied van cultuureducatie. Ook in de komende periode worden nieuwe inspirerende en leerzame praktijkbeschrijvingen van cultuureducatieve projecten toegevoegd. Het betreft vier deelverzamelingen die ook integraal te raadplegen zijn: het *Projectloket Community Arts*, het *Projectloket Amateurkunst*, het *Projectloket Onderwijs* en het *Projectloket Plus*. De huidige samenwerking met Stichting Lezen, Erfgoed Nederland, Kunstfactor en Kunstconnectie zetten we ook de komende jaren voort.

Gezien het toenemende belang van cultuurcoördinatoren als steunpilaar voor cultuureducatie in het basisonderwijs wordt de website *Cultuurcoördinator.nl* in de komende jaren verder uitgebouwd.

Periodieken

Cultuurnetwerk zal de uitgave van vijf periodieken in de komende periode voortzetten. Het betreft:

- *Cultuureducatie Actua*, een tweewekelijks e-zine over cultuureducatiebeleid;
- *Cultuur+Educatie*, een reeks theoretische uitgaven over cultuureducatie (drie maal per jaar);
- *Zicht op...*, een reeks thematische literatuuroverzichten met een inleidend artikel (vier maal per jaar);
- de *Nieuwsbrief*, een kort overzicht van de actuele activiteiten en producten van Cultuurnetwerk Nederland (vier maal per jaar);
- de *Aanwinstenlijst*, van het Studiecentrum (maandelijks per e-mail).

Om deze periodieken nog bekender te maken bij de uiteenlopende doelgroepen zullen we de marketing ervan steviger aanpakken.

Voor de uitgave van het *Bulletin Cultuur & School* werken we met de projectgroep Cultuur en School verder aan de samenwerking tussen onderwijs en culturele instellingen. Het Bulletin komt vijf keer per jaar uit en vanaf 2008 gaat elk nummer vergezeld van het Katern (een uitgebreid portret van hoe een bepaalde school vorm geeft aan cultuureducatie).

3.2 Kennisnetwerken

Algemeen

Het systematisch deelnemen aan en stimuleren van kennisnetwerken zien we als een belangrijke taak. Deze is, net als het verzamelen van informatie en documentatie, essentieel om de kennisopbouw van cultuureducatie te bevorderen en om kennis te delen. Kenmerkend voor dergelijke kennisnetwerken is de regelmatige uitwisseling van informatie tussen de leden en de onderlinge samenwerking, waardoor nieuwe kennis wordt gecreëerd, verspreid en kan worden toegepast. Kennisnetwerken zijn vooral succesvol als zij zijn ingebed in het werk en zo informeel mogelijk van karakter zijn. Wij organiseren diverse kennisnetwerken en werken samen met die van anderen, zoals de consulentennetwerken van centra voor de kunsten en provinciale intermediaire instellingen en de netwerken van Theater Instituut Nederland. In deze paragraaf belichten we onze rol in bestaande en nieuwe kennisnetwerken van culturele instellingen, onderwijs, onderzoekers en professionals.

Kennisnetwerken culturele instellingen

Landelijk kennisnetwerk medewerkers culturele instellingen: Dag van de Cultuureducatie

Sinds 2005 vindt elk jaar de Dag van de Cultuureducatie plaats met honderden educatief medewerkers van musea, podiumkunstinstanties, bibliotheken, archieven, centra voor de kunsten, provinciaal ondersteunende instellingen en podiumkunstgezelschappen. In keynotes en vooral in de vele – meer informele – praktijkgerichte deelsessies, wisselen deelnemers informatie en ervaringen uit. Sinds 2006 werken we structureel samen met CANON Cultuurcel Vlaanderen om elk jaar een Vlaamse en een Nederlandse versie vorm te geven. We zetten de Dag van de Cultuureducatie de komende jaren als een belangrijk kennisnetwerk voort.

Bovenregionale kennisnetwerken medewerkers culturele instellingen

Cultuurnetwerk en Kunststation C, Bureau cultuureducatie provincie Groningen, organiseerden eind 2006 een netwerkdag over *Samenwerking en cultuureducatieve innovaties* voor kleinere culturele instellingen en basisscholen uit de provincies Groningen, Friesland en Drenthe. We zullen als vervolg hierop dergelijke netwerkdagen organiseren in het oosten, westen, zuiden en opnieuw het noorden van Nederland. Tijdens de voorbereiding en uitvoering werken we samen met Kunstconnectie, de Raad van twaalf, OPEN, Edu-Art Gelderland, de VAK Delft, het BisK en het CVA Noord-Brabant, Kunststation C en andere provinciaal en regionaal werkende organisaties.

Kennisnetwerken onderwijs

Landelijke en regionale kennisnetwerken cultuurcoördinatoren basisonderwijs: Interne Cultuur Coördinator (ICC)

In de basisschool en culturele instelling is de cultuurcoördinator eerstverantwoordelijk voor inhoud, coördinatie en uitvoering van cultuureducatie. Interne Cultuur Coördinatoren (ICC'ers) werken samen aan de vorming en uitvoering van cultuurbeleid voor de basisscholen, creëren een draagvlak voor cultuureducatie en organiseren culturele activiteiten. Om hen hierbij te motiveren en inhoudelijk te inspireren vormde Cultuurnetwerk, naast lokaal-regionale netwerken, een landelijk kennisnetwerk en ondersteunde dit met de website www.cultuurcoordinator.nl, zeswekelijkse ICC-e-zines en een netwerkdag (Culturele Onderwijs Tentoonstelling). Dit werk wordt de komende jaren verder uitgebouwd, waarbij we samenwerken met het project Cultuur en School en overleggen met Erfgoed Nederland, VOB, Kunstconnectie, Edventure, de pabo's en vele provinciaal en regionaal werkende ondersteunende instellingen voor cultuureducatie.

Traject ondersteuning docenten cultuureducatie onderbouw voortgezet onderwijs

Om diverse redenen willen we werken aan een traject voor inhoudelijke versterking van docenten cultuureducatie in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Vanaf 2009 introduceert OCW de cultuurkaart, waardoor niet alleen bovenbouwleerlingen maar ook die van de onderbouw veel meer mogelijkheden krijgen aan culturele activiteiten deel te nemen. Dit vraagt om inhoudelijke ondersteuning van de docenten (coördinatoren), die deze leerlingen in hun confrontatie met cultuur begeleiden. Verder wordt eind 2008 het project Onderbouw VO afgerond, conform de afspraken hierover met het ministerie van OCW. Daarmee komt een einde aan het werk van deze organisatie voor cultuureducatie. Voor veel scholen is er op het terrein van kunst- en cultuureducatie nog heel wat te winnen, getuige de reacties tijdens door Onderbouw VO georganiseerde cultuurconferenties. Het is van belang over dit traject overleg te voeren met Onderbouw VO - over de overdracht van werkzaamheden -, met de KPC Groep - over wensen en behoeften van cultuurprofiel scholen in de onderbouw -, met het Samenwerkingsberaad Kunstvakken (SBKV), met geïnteresseerde lerarenopleidingen op dit terrein én met het project Cultuur en School over de uitvoering van programma's voor versterking van de kwaliteit van leraren, conform het 10-puntenplan in de nota *Kunst van Leven* (2007).

Kennisnetwerken rond hogescholen

Op dit moment participeren 31 van de 34 hogescholen met pabo's in een meerjarig project cultuureducatie, dat we met het project Cultuur en School in 2001 startten. Tot 2009 wordt de cursus interne cultuurcoördinator basisonderwijs ingebouwd in het reguliere onderwijsprogramma, wordt een cultuurmonitor ontwikkeld en wordt de inhoud van cultuureducatie in het curriculum van de pabo's verdiept. Daarnaast werken twaalf lerarenopleidingen voortgezet onderwijs – van wiskunde tot economie, van talen tot kunstvakken – aan verankering van cultuureducatie in hun onderwijsprogramma.

Met het project Cultuur en School denken we vervolgens na over regionale kenniscentra cultuureducatie met als kern lerarenopleidingen kunstvakken en pabo's met daarom heen andere lerarenopleidingen, lectoraten, schoolbegeleidingsdiensten, ondersteunende instellingen cultuureducatie, culturele partners en andersoortige instellingen. Om de kwaliteit van lerarenopleidingen te versterken werken deze regionale kenniscentra cultuureducatie aan de ontwikkeling van leerarrangementen waarin – naast kwaliteitszorg en leerlingenzorg – vooral de deskundigheidsbevordering van toekomstige leerkrachten aan bod komt.

Kennisnetwerken onderzoekers

Uitwisseling onderzoekers

Er is tot nu toe weinig uitwisseling tussen onderzoek(ers) op het gebied van cultuureducatie. Op 22 juni 2007 organiseerden het lectoraat kunst- en cultuureducatie van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten en Cultuurnetwerk Nederland daarom de Conferentie Onderzoek in Cultuureducatie. Deze succesvolle start krijgt vanaf 2008 een vervolg in de jaarlijkse Nederlands-Vlaamse Conferentie Onderzoek in Cultuureducatie. We geven de conferentie vorm in nauwe samenwerking met hogescholen en universiteiten: in 2008 met de Rijksuniversiteit Groningen en in 2009 mogelijk met de Vrije Universiteit Brussel.

Zo is een landelijke netwerkfunctie gerealiseerd waar de samenwerking en kennisuitwisseling tussen onderzoekers en onderzoeksinstellingen wordt gestimuleerd. Bovendien hebben we hiervoor een online basis gelegd met de *Portal Onderzoek Cultuureducatie* waarin onderzoek verzameld en toegankelijk gemaakt wordt (zie ook pagina 12).

Studiemiddagen over specifieke onderzoeksthema's

Tussen onderzoek naar leesbevordering en literatuuronderwijs en onderzoek naar kunst- en cultuureducatie zijn veel raakvlakken, maar er bestaat weinig uitwisseling tussen onderzoekers op deze gebieden. Om deze uitwisseling te bevorderen zetten we vanaf 2009 de (succesvolle) traditie voort om samen met Stichting Lezen jaarlijks een wetenschappelijke studiemiddag te organiseren over een bepaald thema.

Kennisnetwerk professionals

Landelijk digitaal netwerk professionals

In navolging van het idee van Netwerk CS – en in samenwerking met deze organisatie – wil Cultuurnetwerk een landelijk digitaal netwerk van professionals en organisaties in cultuureducatie inrichten. Het doel is uitwisseling van kennis en ervaring tussen personen en culturele organisaties te bevorderen. Het uitgangspunt is dat geregistreerde professionals zelf artikelen, berichten en oproepen plaatsen of hierop reageren. Professionals en nieuwkomers melden in hun profiel hun functie en competenties, waardoor een specifieke uitwisseling van kennis en ervaringen mogelijk wordt.

Uitwisseling ambtenaren cultuur

Een belangrijk instrument voor uitwisseling en spreiding van de beleidspraktijk is onze jaarlijkse CultuureducatieBELEIDdag voor en door ambtenaren cultuur, zorg en welzijn van gemeenten en provincies. Deze dag wordt in overleg met de decentrale werkgroep Cultuur en School (OCW, IPO en VNG) gehouden en kent actuele beleidsthema's uitgaande van beleidspraktijken en -ervaringen van gemeenten. De CultuureducatieBELEIDdag fungeert vanaf 2006 als landelijk kennisnetwerk voor beleidsambtenaren cultuureducatie.

3.3 Verdieping en vernieuwing

Algemeen

We vinden het belangrijk regelmatig de aard, positie en kwaliteit van cultuureducatie te bepalen. Cultuureducatie is gebaat bij reflectie; (nieuwe) inzichten of theorieën kunnen het vakgebied stimuleren tot verbetering, aanpassing en veranderingen. Als kenniscentrum vormt Cultuurnetwerk Nederland een schakel tussen theorie en praktijk. Reflecteren op de informatie die we ontsluiten, is dan ook onze taak. De komende jaren zullen we theoretische kaders ontsluiten, raakvlakken tussen vakgebieden (waaronder wetenschappelijke) tonen, onderwijsconcepten en maatschappelijk (gewenste) ontwikkelingen, zoals sociale cohesie en actief cultureel burgerschap van iedereen, kritisch volgen en onderzoeken.

Theoretische kaders

Handboek Cultuureducatie Onderzoek

Evenals bij andere vakgebieden klinken bij cultuureducatie vragen over gewenste doelen, bereikte effecten en, als afgeleide daarvan, gekozen inhouden en gehanteerde methoden. Deze legitimeringsdiscussies zouden verbeteren als betrokkenen zich kunnen baseren op beschikbare theoretische en empirische kennis over cultuureducatie. Daarom werkt Cultuurnetwerk Nederland aan een Handboek Cultuureducatie Onderzoek. Doel is om op basis van bijdragen van Nederlandse deskundigen en aanvullende deskresearch een inspirerende bundel samen te stellen met belangrijke feiten, begrippen en theorieën. Het geheel wordt gecombineerd met een overzicht van historische ontwikkelingen in de cultuureducatie en toekomstvisies op cultuureducatie.

Max van der Kamp Scriptieprijs

Elk jaar worden kwalitatief hoogstaande scripties geschreven die aansluiten bij het werkterrein van Cultuurnetwerk Nederland. Met de instelling van de Max van der Kamp Scriptieprijs (vanaf 2009) willen we meer aandacht voor deze scripties en het onderzoek naar cultuureducatie door studenten bevorderen. Daarnaast is deze prijs een middel om de bekendheid van Cultuurnetwerk Nederland bij de verschillende onderwijs- en onderzoeksinstellingen te vergroten.

De prijs is vernoemd naar Max van der Kamp (1947-2007), hoogleraar en directeur onderzoek voor pedagogiek en onderwijskunde aan de Universiteit Groningen. Van der Kamp publiceerde een groot aantal boeken en artikelen over kunsteducatie, waaronder zijn proefschrift over doelen en effecten van kunstzinnige vorming.

Jaarlijkse bijeenkomst bevordering en uitwisseling uitvoering onderzoeksagenda cultuureducatie

In 2007 is een onderzoeksagenda voor cultuureducatie in Nederland gemaakt. Een werkgroep van elf onderzoekers uit uiteenlopende disciplines ontwikkelde deze onder leiding van Cultuurnetwerk Nederland. De hoop is dat meer onderzoekers zich vanuit verschillende disciplines en invalshoeken met de onderzoeksvragen gaan bezighouden. Daarom zullen we jaarlijks een voortgangsbijeenkomst Onderzoeksagenda organiseren. Hier kunnen onderzoekers elkaar op de hoogte houden en waar mogelijk samenwerken bij onderzoeksaanvragen en onderzoeksuitvoering.

Leerstoel Cultuureducatie en cultuurparticipatie

Een belangrijke bijdrage aan de reflectie op de praktijk van kunst- en cultuureducatie levert de leerstoel Cultuureducatie en cultuurparticipatie. Cultuurnetwerk Nederland heeft deze leerstoel gevestigd binnen de faculteit Geesteswetenschappen (voorheen Letteren) van de Universiteit Utrecht. Tot 2010 wordt deze bekleed door Folkert Haanstra. De leerstoel levert een bijdrage aan de bevordering van de (wetenschappelijke) belangstelling voor cultuureducatie, de uitbreiding van wetenschappelijke kennis over cultuureducatie en cultuurparticipatie en de toepassing van deze kennis. Het behoort tot de doelen van de leerstoel om in onderwijs en onderzoek ontwikkelingen in de relatie tussen cultuureducatie en cultuurparticipatie te belichten.

Raakvlakken tussen vakgebieden

NT2 en cultuureducatie

Een aantal Amsterdamse musea experimenteerde in het seizoen 2006-2007 met het ontwikkelen van programma's voor groepen die een inburgeringscursus volgen dan wel Nederlands als tweede taal hebben. Het doel was de inburgeraars kennis te laten maken met het museum en zijn collectie en hun taalkennis te vergroten. Andere culturele instellingen willen ook graag publiek van niet-Nederlandse oorsprong bereiken en ontwikkelen soortgelijke programma's. Voor inburgeraars kan cultuurparticipatie een manier zijn om de omgeving beter te leren kennen. Voor sommigen zal deze kennismaking zelfs een verrijking betekenen. Cultuurnetwerk Nederland zal de opgedane ervaringen van deze experimenten verzamelen en bekendheid geven.

Onderwijs- of overdrachtsconcepten

Combinatiefuncties in brede scholen

Het kabinet wil vanaf 2008 het aantal brede scholen met sport- en culturaanbod uitbreiden. Er is daartoe subsidie beschikbaar gesteld voor combinatiefuncties: functies waarbij mensen in of voor verschillende sectoren werken, terwijl ze in dienst zijn van één werkgever. Door personen verantwoordelijk te maken voor het actief verbinden van sectoren of door functies te creëren waarbij personen in twee of meer sectoren werkzaam zijn, ontstaan duurzame samenwerkingsrelaties en een samenhangend aanbod. Wij zijn geïnteresseerd of deze aanpak de gewenste effecten heeft en zullen het beleid dan ook volgen en nagaan op welke wijze het kan worden ondersteund.

Brede school en cultuureducatie (PO en VO)

Ondanks experimenten is er nog weinig kennis en informatie en zijn er weinig handreikingen beschikbaar die basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs helpen bij het ontwikkelen of verbeteren van cultuureducatie in de brede school. In 2010 is naar verwachting één op de zes basisscholen een brede school. Ook het aantal brede scholen in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs groeit. Gemeenten, scholen, sociale en culturele instellingen pionieren de laatste jaren volop met het concept. Cultuurnetwerk Nederland voert vanaf 2007 in opdracht van OCW een regeling uit voor brede scholen die de rol van cultuur in hun onderwijsprogramma willen ontwikkelen en uitbreiden. In vervolg hierop zullen we de ontwikkelingen verkennen en proberen antwoorden te vinden op vragen en knelpunten, bij voorkeur samen met onderzoeks- en adviesbureau Oberon, het Nederlands Jeugd instituut en bredeschool.nl.

Professionalisering van museumeducatie in Nederland

Twee oud-educatiemedewerkers van musea hebben het initiatief genomen voor een onderzoek naar de geschiedenis van de museumeducatie. Dit historisch onderzoek is nadrukkelijk bedoeld om (toekomstige) educatiemedewerkers inzicht te geven in kwesties en ervaringen van de afgelopen decennia. Niet alleen opvattingen uit de tweede helft van de vorige eeuw komen aan bod, ook de overeenkomsten en verschillen met hedendaagse visies krijgen aandacht. Het accent zal daarbij komen te liggen op de ontwikkeling in de professionalisering van de educatiemedewerkers en in hoeverre die van belang kunnen zijn voor het hedendaags museumeducatiebeleid (2008-2010). Cultuurnetwerk coördineert dit onderzoek, samen met (oud)-medewerkers van musea, de Reinwardt Academie (AHK), de Universiteit Utrecht en Erfgoed Nederland.

Cursus cultuureducatie voor ambtenaren

Vanaf het najaar 2007 coördineren we met de Raad van twaalf een cursus cultuureducatie voor ambtenaren cultuur en onderwijs van gemeenten. Adviseurs zijn Kunstconnectie, Kunstfactor, Erfgoed Nederland, OPEN, IPO en VNG. Voor de uitvoering van de cursus is een beroep gedaan op de instellingen, vertegenwoordigd in de Raad van twaalf. Zij zorgen voor het regionale cursusaanbod en voor deskundige docententeams.

Maatschappelijke ontwikkelingen

Talentontwikkeling

Talentontwikkeling staat momenteel sterk in de belangstelling van de culturele en cultuureducatieve sector. De laatste jaren zijn er verschillende talentontwikkelingsorganisaties opgericht, zoals Talent Convention. Ook organisaties die al langer bestaan, zoals het kunstvakonderwijs en centra voor de kunsten, gaan zich meer en meer met het onderwerp bezighouden. We willen zicht krijgen op beleids- en uitvoeringspraktijken op dit terrein en deze presenteren in een interactieve databank.

Burgerschapscompetenties in de bve

In het beroepsonderwijs en de volwasseneneducatie (bve) wordt de laatste jaren hard gewerkt aan de invoering van competentiegericht onderwijs. Burgerschapscompetenties krijgen hierbij prioriteit. Bve-cursisten kunnen in de toekomst hun diploma pas behalen als zij over 'het vermogen beschikken om verantwoordelijk te handelen in de maatschappij'. Cultuureducatieve activiteiten worden vaak gekoppeld aan programma's voor burgerschapscompetenties. We zullen interessante praktijkvoorbeelden van ROC's onderzoeken.

Non-formele cultuureducatie en volwassenen

Een leven lang leren wordt steeds belangrijker gevonden, zowel vanuit economische motieven als vanuit de bevordering van sociale cohesie, burgerschap en duurzame ontwikkeling. Hoewel leren ook op latere leeftijd belangrijk is, blijkt uit onderzoek dat de deelname aan onderwijs, scholing en educatie onder volwassenen ongelijk is verdeeld. Deels is dat te verklaren door gebrek aan motivatie, deels omdat er voor hen weinig attractieve leertrajecten worden aangeboden. Op verschillende plaatsen in Nederland is al geëxperimenteerd met manieren om oudere volwassenen meer kansen te geven deel te nemen aan cultureel Nederland. Cultuurnetwerk Nederland maakt geslaagde experimenten van culturele instellingen om oudere volwassenen als publiek aan zich te binden, toegankelijk met publicaties en studiedagen.

3.4 Cultuureducatie en het overheids- en instellingsbeleid

Algemeen

Cultuureducatie krijgt mede vorm door het beleid (en de subsidie) van gemeenten, provincies, Rijk en Europese Unie. Reden voor Cultuurnetwerk Nederland om – in informatievoorziening, advies en onderzoek – veel aandacht te besteden aan overheidsbeleid. Ons accent ligt wat dit aandachtsgebied betreft op het gemeentelijk cultuureducatiebeleid, omdat gemeenten met ongeveer 200 miljoen euro subsidies voor cultuureducatie, inclusief amateurkunst en kunsteducatie, de grootste subsidiënt zijn. Bovendien zijn cultuureducatieve activiteiten veelal lokaal gericht. In deze paragraaf lichten we toe hoe we inspelen en anticiperen op overheids- en instellingsbeleid: het ontsluiten van basisgegevens voor cultuureducatiebeleid, de directe advisering van gemeenten, verkennende beleidsstudies en de uitwisseling van beleidskennis en -ervaring.

Basisgegevens ontsluiten

Digitale kaart van Nederland

Cultuurnetwerk Nederland gaat een deel van zijn website inrichten met beleidsinformatie over lokale en provinciale cultuureducatie. Per gemeente en per provincie verzamelen we gegevens van overheden en instellingen, beleidsdocumenten en praktijkvoorbeelden. De bezoeker kan op onze digitale kaart van Nederland de gewenste gemeente of provincie aanklikken (zie ook het Vlaamse Steunpunt Lokaal Cultuurbeleid www.cultuurlokaal.be). We hebben over dit onderwerp overleg gevoerd met de VNG. Dit leverde een aantal thema's op die voor gemeenten van belang zijn, zoals lokale gegevens over kunsteducatie in de vrije tijd, over het beleid en de praktijk van centra voor de kunsten, jeugdtheaterscholen en bibliotheken. Cultuurnetwerk maakt op basis van de verzamelde informatie ook vergelijkingen, waardoor ontwikkelingen en trends in het lokale beleid in beeld gebracht en vergeleken worden met provinciaal en rijksbeleid.

Ontsluiting provinciaal beleid cultuureducatie en amateurkunst

In 2001 ontsloot Cultuurnetwerk de provinciale beleidsplannen 2001-2004 over cultuureducatie en amateurkunst. In de jaren 2005 en 2006 voerden we opnieuw een analyse uit, nu van de provinciale cultuurnota's 2005-2008 en van de provinciale instellingen, om te zien hoe dit beleid zich ontwikkelde. In een vervolgstudie zal Cultuurnetwerk deze gegevens actualiseren.

Advisering in gemeenten

Advisering gemeenten en instellingen

Cultuurnetwerk adviseert gemeenten en instellingen en blijft dit ook doen. Uit het in 2006-2007 gehouden klantonderzoek blijkt dat gemeenten, culturele instellingen en ook scholen geïnteresseerd zijn in elkaars kunst- en cultuureducatiebeleid en in het beleid van de overheden. Met advies, debat en publicaties gaan we in op beleidsthema's als samenwerking en netwerkvorming van culturele instellingen met het onderwijs, culturele diversiteit en cultuureducatie, vergrijzing en op de samenhang tussen kunsteducatie en amateurkunst.

Voor dit laatste beleidsthema gaan we uit van onze studie *Amateurkunst in de toekomst* (2007). Die bevat vier scenario's waarmee gemeenten hun amateurkunstbeleid opnieuw kunnen vormgeven en amateurkunstverenigingen hun positie in de samenleving beter kunnen benoemen.

Verkennde studies

Continuering beleidsverkenningen

Met beleidsverkenningen zet Cultuurnetwerk de aanpak van de afgelopen jaren voort. We doen dit in samenwerking met hogescholen, universiteiten en advies- en onderzoeksbureaus. Er zijn allianties gesloten met IVA Beleidsonderzoek en Advies Tilburg en het onderzoeks- en adviesbureau Oberon te Utrecht. Een onderwerp is de beleidsuitvoering van overheden en provinciale en lokale instellingen op het gebied van cultuureducatie en amateurkunst.

Beleid formeel leren en non-formele kunsteducatie

Onder invloed van ontwikkelingen als de brede school, competentiegericht leren en een leven lang leren ontstaan er steeds meer verbindingen tussen formeel leren in de school en in- of non-formeel leren buitenschools. Dat zal ook zijn invloeden hebben op kunsteducatie. Een verkenning naar de samenwerking tussen binnenschoolse en buitenschoolse kunsteducatie voor kinderen, jongeren en ouderen ligt dan voor de hand. Een optimale verbinding tussen deze beide in een horizontale leerlijn kan alleen op decentraal niveau worden gerealiseerd, omdat non-formele educatie vooral op dat niveau georganiseerd en gefaciliteerd wordt. Gemeenten kunnen de uitkomsten van zo'n verkenning door Cultuurnetwerk gebruiken bij het opstellen van hun beleidsplannen in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Ze kunnen een relatie leggen met het zogeheten prestatieveld 'het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten'.

Verandering in een infrastructuur

De voorbereiding en uitvoering van beleid speelt zich af in een infrastructuur, die hetzij landelijk, provinciaal of lokaal van karakter is. De traditionele posities en rollen van muziekschool en creativiteitscentrum, bibliotheek, schouwburg, museum, concertzaal, kunstuitlen en intermediaire instellingen verschuiven en andere partijen dienen zich nadrukkelijk en actief aan in de – vaak gedifferentieerde – cultuureducatieve infrastructuur. Cultuurnetwerk verkent vanuit het grote belang voor de verschillende partijen de veranderende vormgeving van het lokale bestel, ontwerpt scenario's en brengt deze in discussie. Dit is mede een vervolg op onze eerdere studies naar beleid en samenwerkingsvormen in de lokale cultuureducatieve infrastructuur.

Actualisatie uitvoering gemeentelijk beleid cultuur op school

In 2002-2003 participeerde Cultuurnetwerk in een studie naar het gemeentelijk beleid voor culturele activiteiten in het onderwijs. Tot dan toe was er weinig onderzoek verricht naar dit onderwerp. We werkten hiertoe samen met de VNG, die de studie deels bekostigde. Aan het onderzoek deden ruim 240 van de 504 gemeenten mee. In het onderzoeksrapport komen onderwerpen aan bod als het beleid, het budget, de beleidsdoelstellingen, de disciplines, de gemeentelijke rol, samenwerking en afstemming met andere partijen, knelpunten en visie op de toekomst. De VNG heeft ons verzocht samen een vervolgstudie uit te voeren.

3.5 Internationale activiteiten

Algemeen

Cultuurnetwerk Nederland beoogt met zijn internationale activiteiten ook de komende jaren bij te dragen aan een gedegen internationale uitwisseling en betere benutting van kennis en ervaring. Om dat te bewerkstelligen continueren we de internationale kennisverzameling en de Europese samenwerking.

Kennisverzameling

Cultuurnetwerk Nederland verzamelt en verspreidt kennis over cultuureducatie in het buitenland. Zo kunnen we een nieuwe impuls aan zowel nationale als internationale deskundigheidsbevordering geven. De kennisverzameling concentreert zich op enkele omliggende landen en regio's in Europa: Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Oostenrijk en Vlaanderen en daarnaast de Verenigde Staten en Canada. Deze selectie van landen is ingegeven door het belang voor de Nederlandse cultuureducatie en de kans op wederzijdse, gedeelde belangstelling voor specifieke onderwerpen of thema's. Ook de komende jaren zullen we actuele informatie en documentatie over cultuureducatie in het buitenland ontsluiten en verspreiden.

Websites en databases

De vernieuwde website *www.cultuurnetwerk.nl* heeft een Engelstalig onderdeel, dat momenteel nog minimaal gevuld is. Het is belangrijk dat geïnteresseerden in het buitenland een beter beeld krijgen van onze producten, onderzoeken en publicaties. De komende jaren zullen we (delen van) projecten, studies en publicaties vertalen en op deze plek ontsluiten.

De onderzoeksdatabase *POC (Portal Onderzoek Cultuureducatie)* bevat ook een overzicht van relevante evenementen in het buitenland (zoals congressen en presentaties) en een pagina met een overzicht van links naar relevante internationale onderzoeksdatabanken zoals DAREnet, ERIC (Educational Resources Information Center) en The Music Education Search System. De komende jaren wordt verder gewerkt aan het onderhoud en de overdracht van deze informatie.

Het beheer van de site voor het Europese Network of Civil Servants (*www.culture-school.net*), steeds in samenwerking met het land dat het voorzitterschap van de Europese Commissie heeft, zullen we continueren.

Periodieken Cultuureducatie Actua en Cultuur+Educatie

Het tweewekelijkse e-zine *Cultuureducatie Actua* besteedt aandacht aan buitenlandse publicaties en conferenties. We onderzoeken de mogelijkheden om bovendien met enige regelmaat een internationale special te maken.

In de thematische reeks *Cultuur+Educatie* is het internationale perspectief aanwezig. Tot nu toe zijn vier nummers uitgebracht waarin de aandacht specifiek uitging naar het buitenland. Ook in de toekomst zal de redactie aandacht schenken aan artikelen over theorievorming en onderzoek in het buitenland.

Enkele nader te bepalen (delen van) uitgaven zullen in de komende jaren bovendien voor het buitenland toegankelijk worden gemaakt door een vertaling in het Engels.

Europese samenwerking

Meer dan de helft van de EU-lidstaten heeft de wens uitgesproken om samen te werken en beleidsideeën, praktijken en onderzoeken met elkaar uit te wisselen. Vlaanderen en Nederland staan letterlijk en figuurlijk al dicht bij elkaar: met Vlaanderen heeft Cultuurnetwerk al een hechte samenwerking opgebouwd.

Vlaams-Nederlandse samenwerking

Cultuurnetwerk Nederland en Canon Cultuurcel Vlaanderen hebben sinds 2005 een gezamenlijk 'podium' voor debat, kennisuitwisseling, presentatie en ontmoeting op het gebied van cultuureducatie. Verschillende onderwerpen zijn sindsdien de revue gepasseerd, zoals de plaats die kunst- en cultuureducatie inneemt in het overheidsbeleid, de integratie van kunst- en cultuureducatie in het onderwijs, het lokale cultuurbeleid en de culturele instellingen. Nieuwsgierig blikkt men daarbij van de ene kant van de grens naar wat aan de andere kant gebeurt.

De relatie kent manifeste hoogtepunten: de jaarlijkse Dag van de Cultuureducatie, gemeenschappelijke expertmeetings en de uitwisseling Nederlandse en Vlaamse pabo's over cultuureducatie (vanaf 2007). Vanaf 2007 is daar de jaarlijkse Conferentie Onderzoek in Cultuureducatie aan toegevoegd. De conferentie wordt elk jaar in een andere stad, met een andere universiteit of hogeschool georganiseerd. Cultuurnetwerk Nederland is vaste partner. In 2008 vindt de conferentie in Groningen plaats en in 2009 waarschijnlijk in Brussel.

EU-Portal 2009-2012

Cultuurnetwerk Nederland is actief voor het European Network of Civil Servants. Op verzoek van het Network maakte Cultuurnetwerk een voorstel voor een Europese portal cultuureducatie. We werken dit verder uit in de portal *Community of Knowledge on Arts and Cultural Education in Europe*. Deze portal beoogt kennis over kunst- en cultuureducatie systematisch tussen Europese landen uit te wisselen en te delen. De portal toont informatie over kunst- en cultuureducatiebeleid, de glossary (zie www.cultuurnetwerk.nl/glossary) en voorbeelden van goede praktijken en onderzoek.

Sinds 2007 functioneert een Steering Committee voor de portal. Het Network heeft het secretariaat en de coördinatie van dit Steering Committee, inclusief de coördinatie en redactie van de portal voor de komende jaren aan ons uitbesteed.

Conferentie Internationaal Jaar van de Creativiteit en Innovatie 2009

In 2008 start de EU-commissie met de voorbereidingen voor het European Year of Creativity and Innovation in 2009. In het kader hiervan vindt in 2009 een conferentie over onderwijs en cultuur plaats, op initiatief van het ministerie van OCW en de Vlaamse departementen van Cultuur en Onderwijs. De conferentie zal een agenderende functie hebben. Het uitgangspunt is de meest vormende jaren (tot en met 18 jaar) in het onderwijs, maar er zal ook aandacht zijn voor non-formele educatie en de verbinding daarvan met formele educatie. Samen met een Vlaamse partner voeren wij de organisatie van deze conferentie uit. Een stuurgroep zal de organisatie inhoudelijk vormgeven, het voorzitterschap daarvan is in handen van Stichting Internationale Culturele Activiteiten (SICA).

Bijlage 1 Kwaliteitsmanagement en prestatieoverzicht

Kwaliteitsmanagement

De Raad van Toezicht van Cultuurnetwerk Nederland ziet vanuit zijn verantwoordelijkheid toe op het strategisch beleid van de instelling, in het bijzonder op de inhoud van het (meerjaren)programma, op een betrouwbare bedrijfsvoering, de klanttevredenheid, het werkklimaat en het innoverend vermogen. Behoudens de Raad van Toezicht heeft ook het ministerie van OCW – als subsidiegever – belang bij het goed functioneren van het expertisecentrum als landelijk ondersteunende instelling. Voor het departement gelden, net als voor Cultuurnetwerk, naast de beoordeling van een inhoudelijke invalshoek ook andere maatstaven, zoals de kwaliteit van de bedrijfsvoering, de expertise die nodig is voor het uitvoeren van de taken en het gezag en het draagvlak in de sector.¹

Op grond van deze uitgangspunten publiceerde Cultuurnetwerk in het vroege voorjaar 2007 *Maat houden; Kwaliteitsrapport Cultuurnetwerk Nederland 2005-2006*. Dit rapport geeft een terugblik op beleid en uitvoering in de vorm van basisactiviteiten en programmalijnen, de daarmee samenhangende activiteiten, producten en diensten, de menselijke factor die met dit alles gemoeid is en wat klanten van dit werk vinden. Bovendien is ingegaan op consolidatie, innovatie en ondernemerschap.

Om het kwaliteitsmanagement een vanzelfsprekend en regulier onderdeel te doen zijn van de werkzaamheden van Cultuurnetwerk is een projectteam kwaliteitsmanagement in het leven geroepen. Dit draagt zorg voor het jaarlijkse kwaliteitsverslag, synchroon aan de procedure van het jaarverslag, gebaseerd op een aantal aandachtsgebieden en indicatoren. Daarnaast worden analyses en verbeteracties die uit dit kwaliteitsmanagement voortvloeien intern besproken en – indien mogelijk – terstond aangepakt.

Het projectteam kwaliteitsmanagement bewaakt de kwaliteit van het werk van Cultuurnetwerk op basis van het INK-model. Het INK-managementmodel geeft een helder zicht op het functioneren van en de samenhang in de bedrijfsvoering. Het projectteam heeft voor dit model gekozen omdat het op een gestructureerde wijze de organisatie, de resultaten en de klantrelaties inzichtelijk maakt. Daarnaast sluit het model goed aan op de aspecten die al in *Maat houden* aan de orde kwamen.

Prestatieoverzicht

Gekoppeld aan het kwaliteitsrapport kent Cultuurnetwerk Nederland een prestatieoverzicht waarin het een overzicht geeft van zijn ambities en van de resultaten van zijn dienstverlening. Het is een overzicht van de activiteiten, producten en diensten die Cultuurnetwerk in de komende periode 2009-2012 van plan is te ondernemen en de ambities die het daarbij heeft. Het geeft verder inzicht in de ambities van de cultuurplanperiode 2005-2008 en de manier waarop deze zijn gerealiseerd. Het overzicht is ingedeeld in vijf thema's die synchroon lopen met die van het activiteitenplan: informatie en documentatie, kennisnetwerken, verdieping en vernieuwing, cultuureducatie en beleid en internationale activiteiten.

In deze publieksversie van het Activiteitenplan is enkel een overzicht opgenomen van de projecten die Cultuurnetwerk Nederland voorziet in de periode 2009-2012.

¹ Ronald Plasterk. (2007). *Kunst van leven. Hoofdlijnen van cultuurbeleid*. Den Haag: Ministerie van OCW.

Overzicht projecten 2009-2012 Cultuurnetwerk Nederland

I - Informatie en documentatie

Studiecentrum

- Collectioneren boeken, rapporten e.d.
- Collectioneren audiovisuele middelen, cd-roms, dvd e.d.
- Collectioneren tijdschriftartikelen e.d.
- Collectioneren tijdschriften en digitale periodieken Nederland e.d.
- Collectioneren tijdschriften en digitale periodieken buitenland
- Verzorgen en actualiseren instellingendocumentatie (Kunstconnectie, Erfgoed Nederland, Stichting Lezen, Kunstfactor e.a.)
- Bestellingen publicaties
- Ontsluiten boeken, rapporten, artikelen e.d.
- Ontsluiten artikelen
- Selecteren informatie uit periodieken, E-zines en van websites
- Informatieverzoeken en vraagbeantwoording extern < 4 klokuren
- Informeren van bezoekers aan het studiecentrum (extern)
- Rondleidingen voor bibliotheekgebruik voor studenten WO en HBO
- Uitleningen studiecentrum
- Abonnees/leden studiecentrum
- Promotie bekendheid tijdschriften
- Gebruik on line catalogus bibliotheek (www2.lokv.nl/webopac/vubis.csp)

Inhoud, beheer en onderhoud websites en databases

- www.cultuurnetwerk.nl Per 1 september 2007 opnieuw vormgegeven en samengegaan met www.cultuurnetwerk.org tot één site
- www.cultuurnetwerk.nl/producten_en_diensten/bronnenbundels/
- Portal onderzoek cultuureducatie (POC) (cultuurnetwerk.nl/producten_en_diensten/POC/default.asp)
- Cultuurplein.nl (redactieraad met landelijke instellingen) (samenwerking met OCW)
- Projectloket kunsteducatie, erfgoededucatie, amateurkunst en e-culture (samenwerking met OCW) (www.projectloketcultuur.nl/)
- Projectloket Plus (samenwerking met OCW) (www.projectloketcultuur.nl/onderwijs+.asp)
- Kennisverzameling Sociale Cohesie en cultuureducatie Projectloket Community Arts
- Digitaal loket aanbod culturele instellingen Podium op School (samenwerking met OCW) (www.podiumopschool.nl/)
- Beheer en onderhoud website Actieplan Cultuurbereik (samen met OCW) (www.cultuurbereik.nl/)

Inhoud en uitgave periodieken

- Digitale nieuwsbrief Cultuureducatie Actua
- Thematische reeks Cultuur+Educatie
- Zicht op... thematische inleiding, geannoteerde bibliografie en bronnen
- Nieuwsbrief Cultuur(net)werk
- Aanwinstenlijsten
- Bulletin Cultuur & School + katern p.o

Overig

- Vervullen van gastdocentschappen
- Verzamelen kengetallen instellingen kunsteducatie (samenwerking met De Kunstconnectie)
- Samenwerking en afstemming Internetsite Kunstconnectie (met Kunstconnectie)
- Dienstverlening instellingsbibliotheek voor ondersteunende instellingen (samenwerking Bisk)

II - Kennisnetwerken

Algemeen

- Adviescommissies overheden en landelijke instellingen; bestuursfuncties (inter)nationaal namens Cultuurnetwerk Nederland

Kennisnetwerken cultuur

- Dag van de Cultuureducatie (jaarlijks ander onderwijsthema voor culturele instellingen) (samen met CANON Cultuurcel Vlaanderen)
- Bovenregionale kennisnetwerken medewerkers culturele instellingen (samen met provinciale kunsteducatie instellingen)
- Kennisnetwerken (boven)lokale intermediaire instellingen (samen met Kunstfactor, Kunstconnectie en Raad van Twaalf)

Kennisnetwerken onderwijs

- Landelijke en regionale kennisnetwerken cultuurcoördinatoren basisonderwijs (ICC). Uitvoering ICC-traject trainers en cultuurcoördinatoren primair onderwijs (samen met CisT en Edu-Art)
- Traject ondersteuning docenten cultuureducatie Onderbouw voortgezet onderwijs (samen met Onderbouw VO, Samenwerkingsberaad Kunstvakken, Lerarenopleidingen, Raad van Twaalf, Kunstconnectie)
- Inhoudelijke verdieping cultuureducatie pabo's (samen met OCW en Pabo's)
- Verbreding cultuureducatie lerarenopleidingen vo
- Kennisnetwerken rondom hogescholen. Ontwikkeling regionale kenniscentra cultuureducatie (samen met hogescholen, universiteiten, lectoraten, sbd's, intermediaire instellingen, centra voor de kunsten, culturele instellingen)

Kennisnetwerk onderzoekers

- Kennisnetwerk onderzoekers. Conferentie Onderzoek in cultuureducatie (samen met lectoraten en universiteiten in Nederland en Vlaanderen)
- Studiedagen over specifieke onderzoeksthema's

Kennisnetwerk professionals

- Kennisnetwerk professionals (samen met Netwerk CS)
- CultuureducatieBELEIDdag (samen met OCW, IPO en VNG)

Overig

- Werkbijeenkomst Koers cultuureducatie; cultuureducatie en primair onderwijs (samen met OCW)

III - Verdieping en vernieuwing

Algemeen

- Kwaliteit en Innovatie primair onderwijs (samen met Programmagroep primair onderwijs) (samen met Erfgoed Nederland, VOB, OCW e.a.)

Theoretische kaders

- Handboek Cultuureducatie Onderzoek (samen met universiteiten en lectoraten)
- Max van der Kamp Scriptieprijs (samen met jury bestaande uit gerenommeerde onderzoekers)
- Onderzoeksprogrammering (samen met RUG, UU, IVA, UvA, Koninklijk Conservatorium Den Haag, Lectoraat Artez, Stichting Lezen, Oberon, Bureau Koningskunst en OCW)
- Leerstoel cultuureducatie en cultuurparticipatie (samen met UU)
- U-bocht: Beoordeling beeldende producten van kinderen en jongeren

Raakvlakken tussen vakgebieden

- NT 2 en cultuureducatie

Onderwijs- of overdrachtsconcepten

- Combinatiefuncties in brede scholen
- Brede School 2007-2008 (samen met projectgroep versterking cultuureducatie primair onderwijs) (samen met Oberon, bredeschool.nl, Nji en OCW)
- Professionalisering van museumeducatie in Nederland (samen met (oud)-medewerkers van musea, de Reinwardt Academie (AHK), de Universiteit Utrecht en Erfgoed Nederland)
- Cursus cultuureducatie voor ambtenaren (blauwdruk en begeleiding). Adviseurs zijn Kunstconnectie, Kunstfactor, Stichting Erfgoed Nederland, OPEN, IPO en VNG.

Maatschappelijke ontwikkelingen

- Talentontwikkeling
- Burgerschapscompetenties in de BVE
- Non-formele cultuureducatie en volwassenen/senioren
- Projectloket Community Arts (www.projectloketcultuur.nl/communityarts.asp)

IV - Cultuureducatie en beleid

Basisgegevens ontsluiten

- Digitale kaart van Nederland (samen met VNG, IPO en OCW)
- Inventarisatie provinciaal beleid en beleid provinciale instellingen pk, ak en ce

Advisering in gemeenten

- Brochure kunsteducatiebeleid gemeenten en advies handleiding kunsteducatiebeleid (samen met OCW, VNG en Kunstconnectie)
- Argumenten cultuureducatie - citaten uit wetenschap en politiek over cultuureducatie (samen met o.a. Kunstconnectie)
- Advisering gemeenten

Verkennde studies

- Continuering beleidsverkenningen (samen met IVA Beleidsonderzoek en Advies Tilburg, Onderzoeks- en Adviesbureau Oberon Utrecht, lectoraten AHK en Artez)
- Beleid formeel leren en non-formele kunsteducatie
- Verandering in infrastructuur cultuureducatie
- Actualisatie verkenning uitvoering gemeentelijk beleid cultuur en school (samen met de VNG)
- Cases Samenwerking cultuureducatie in gemeenten

V Internationale activiteiten

Kennisverzameling

- Internationaal beleid en uitvoering kunsteducatie en erfgoededucatie
- Ontsluiting van actuele internationale informatie en kennis over cultuureducatie via studiecentrum, websites en publicaties
- Promotie on line bibliotheekcatalogus internationaal
- Uitbreiding Engelstalig deel website www.cultuurnetwerk.nl
- Onderzoeksdatabank met relevante evenementen in het buitenland en links internationale onderzoekssites
- Beheer site Netwerk EU-ambtenaren cultuureducatie
- Periodieken Cultuureducatie Actua en Cultuur+Educatie
- Internationale vertegenwoordiging en promotie cultuureducatie

Europese samenwerking

- Vlaams-Nederlandse samenwerking cultuureducatie (samen met CANON Cultuurcel Vlaanderen)
- Portal Community of Knowledge on Arts and Cultural Education in Europe. Steering Committee met Nederland (voorzitter), Oostenrijk, Vlaanderen, UK en Frankrijk

- Onderzoek EU-glossary for culture and arts education. Samen met civil servants network EU
- Conferentie Internationaal Jaar van de Creativiteit en Innovatie 2009. Samen met OCW en de departementen Onderwijs en Cultuur Vlaanderen

Bijlage 2 Positionering en samenwerking Cultuurnetwerk Nederland met andere landelijke organisaties

Activiteit	Samenwerking Cultuurnetwerk Nederland																
	Kunstconnectie	Kunstractor	Raad van twaalf	Erfgoed Nederland	Stichting Lezen	NIF/sector inst. Film	Theater Instituut	Muziek Centrum Nederland	virtueel Platform	Beeldende ondersteuning	Premesla Stichting	NAI	Nederlandse Museumvereniging	VOB	VNG/IPO	Boekmansichting	SICA
Regulier collegiaal overleg op directieniveau over afstemming van voorgenomen activiteiten en mogelijkheden van samenwerking	x	x	x	x	x		x						x	o	o		x
Regulier collegiaal overleg op staf/communicatieniveau	x	x	x	x	x	x							x	x	x		x
Afhandeling vragen op het terrein van cultuureducatie (telefoon, e-mail): wederzijds doorverwijzen	x	x	x	x	x	o	x	o	o	o	o	o	x		o	x	o
Informereren en adviseren m.b.t. bibliotheek-collectionering (literatuur, scripties, periodieken, instellingendocumentatie)	x	x	o	x	x	o	o	o	o	o	o	o	o			x	o
Beheer externe deelcollectie bibliotheek (cf. Bisk)		o		o													o
Informatiespreiding van cultuureducatieve activiteiten via de wederzijdse kanalen (websites, periodieken)	x	x	x	x	x	o	x	o	x	o	o	o	x	o	x	x	x
Projectbeschrijvingen opnemen in het digitale Projectloket Cultuur	x	x	x	x	x	x	x	o	x	o	o	x	o	o	o	o	o
Adviseren over selectie van 'bijzondere projecten' in het Projectloket Cultuur; evt. leveren uitgebreide beschrijving	x	x	o	x	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o		
Afstemming zoeken over voorgenomen onderzoek, evenementen en/of projecten	x	x	o	x	x	o	o	o	o			o	x	o	x	x	x
Samenwerken en gezamenlijk participeren in onderzoek, evenementen en/of projecten	x	x	x	x	x	x	o	o	x	o	o	o	o	x	x	o	o

X overlegd en afgestemd met desbetreffende organisatie

O in potentie af te stemmen

Per organisatie worden wederzijds specifieke afspraken gemaakt die in een separaat afsprakenoverzicht zijn vastgelegd. In bovenstaand overzicht zijn met meerdere instellingen gemaakte afspraken opgenomen.

Colofon

Activiteitenplan Cultuurnetwerk Nederland 2009-2012 is een uitgave van Cultuurnetwerk Nederland.

Auteurs:

Piet Hagens, Marjo van Hoorn, Marlies Tal en Jan Ensink

Eindredactie:

Bea Ros

Productie:

Cultuurnetwerk Nederland, Utrecht

Cultuurnetwerk Nederland
Ganzenmarkt 6
Postbus 61
3500 AB Utrecht
Telefoon 030-236 12 00
Fax 030-236 12 90
E-mail info@cultuurnetwerk.nl
Internet www.cultuurnetwerk.nl

© Cultuurnetwerk Nederland, Utrecht, 2008